

Internet

Internet je v podstatě velmi rozsáhlá počítačová síť. Zároveň dnes slovem „internet“ označujeme souhrn informací, které je možné najít na serverech do této sítě připojených.

Označování serverů jménem

Serverům, připojeným k internetu, jsou přiřazena jména. Doménové jméno je tvořeno několika (obvykle třemi částmi), které jsou od sebe odděleny tečkou. Čte se v hierarchii od zadu, takže jako poslední část je název domény prvního řádu – obvykle národní koncovka („cz“ – Česká republika, „eu“ – Evropská unie, „sk“ – Slovensko, „de“ – Německo) nebo koncovka obecná „com“, „info“ apod. Doménové jméno druhého řádu si obvykle registruje provozovatel (např. firma). A poslední část tvoří název konkrétního serveru v rámci struktury provozovatele.

Firmy si obvykle registrují domény podle svého názvu nebo podle činnosti, kterou se zabývají. To je velmi výhodné pro uživatele, protože nezná-li přímo adresu serveru firmy, kterou hledá, stačí, když vyzkouší zadat do adresy `www.nazev_firmy.koncovka` (za koncovku pak dosadí národní doménu podle sídla firmy nebo některou z obvyklých koncovek). Uživatel tak velmi rychle najde seznamovací kancelář (`www.seznamka.cz`), bazar (`www.bazar.cz`) nebo televizní program (`www.televize.cz`). Dalšími způsoby, jak vyhledat na internetu informace nebo firmy, se budeme zabývat později.

Internetový prohlížeč

Internetový prohlížeč je program, který umožňuje zobrazení webových stránek. Dokáže se připojit k serveru, vyžádat si od něj informace a ty, po patřičném zformátování, zobrazit uživateli. Na OS Windows bývá předinstalován prohlížeč Internet Explorer. Chcete-li však prohlížeč, který splňuje vyšší nároky na bezpečnost a kvalitu, můžete použít prohlížeče jiné. K dispozici jsou bezplatné prohlížeče Mozilla Firefox (firefox.cz/zilla.cz), Google Chrome (www.google.cz/chrome), Opera (www.opera.com) aj. Tyto prohlížeče jsou k dispozici i na ostatní většinové operační systémy (MacOS, FreeBSD, Solaris, OS/2, BeOS apod.) Na ně pak existuje řada dalších prohlížečů (Safari, Konqueror, Lynx apod.). Je zřejmé, že nejen Internet Explorer slouží k prohlížení webových stránek. Většina prohlížečů má ale velmi podobné ovládání.

Řádek adresy

Do adresní řádky uživatel zapisuje adresu stránky (URL), kterou chce zobrazit. Po zobrazení stránky prohlížečem je zde uvedena její adresa. Adresa musí být uvedena naprosto přesně, včetně správné velikosti písmen. Pokud v adrese udělá uživatel chybu, prohlížeč mu oznámí, že taková stránka, případně takový server, na internetu neexistuje. Formát adresy odpovídá adresářové struktuře, ve které je soubor na serveru uložen. Internet je původně síť uniová a i dnes je převážná část technologií postavena na systémech UNIX, proto nás nepřekvapí, že pojmenování odpovídá tomuto systému. Oddělovačem adresářů je lomítko (/) a nepoužívá se žádné jméno disku, na kterém je stránka uložena.

Přesný popis URL je:

protokol://doménové_jméno:port/specifikace_souboru?parametr[&parametr]

http://www.moje_firma.cz/adresar/podadresar/stranka.html

V tomto příkladu prohlížeč komunikuje se serverem protokolem http. Server „www“ provozuje subjekt, který si u národního registrátora domény „cz“ registroval název „moje_firma“. Na tomto serveru je v adresáři, který je určen ke zveřejnění na internetu, v cestě „/adresar/podadresar/“ soubor „stranka.html“.

Za názvem stránky může být za znakem „?“ (otazník) řada parametrů. Obvykle je do adresy přímo vypisovat nebudete, ale je dobré o této možnosti vědět a nenechat se překvapit. Nejčastěji uživatel vypisuje do adresní řádky název serveru, na němž jsou umístěny stránky, které chce zobrazit.

Vyhledávání informace, adresy serverů

Již jsme se zmínili o tom, že firmy si obvykle registrují domény podle svého názvu. Chceme-li najít webové stránky firmy a adresu neznáme nebo si ji nepamatujeme, můžeme jako první krok při vyhledávání zkusit **do adresní řádky** zadat její název (samozřejmě s proslulými písmeny „www.“ před názvem a národní koncovkou za názvem).

Tip: u většiny moderních prohlížečů funguje klávesová zkratka Ctrl+Enter, která v adresní řádce doplní do zapsaného názvu „www.“ na začátek, „.cz“ na konec a takovou adresu zobrazí. U anglických verzí systému a prohlížeče se za zadaný text místo „.cz“ přidává „.com“. Některé prohlížeče (např. Firefox) mají klávesové zkratky (Shift+Enter, Ctrl+Shift+Enter) pro vkládání dalších koncovek („org“, „net“ apod.). Tyto zkratky jsou vždy popsány v nápovědě.

Pokud v adresní řádce stisknu jen klávesu Enter, nic se nedoplní a zobrazí se stránka na zapsané adrese.

Spustíte si prohlížeč a do adresní řádky napište „agakcent“ bez uvozovek malými písmeny. Stiskněte a držte klávesu Ctrl, krátce stiskněte klávesu Enter...

Názvy serverů se píšou bez diakritiky. Je pravdou, že nedávno bylo umožněno pojmenování s diakritikou, ale tento systém je stále považován za nestandardní, a proto není zatím příliš využíván. Navíc nebude příliš využíván ani firmami, protože uživatel, který nemá českou klávesnici, bude těžko zapisovat například *www.mělník.cz*.

Katalogy, vyhledávače, portály

Zcela jistě se stane, že nebudete znát adresu serveru, kde jsou umístěny potřebné informace. Chcete například najít ubytování v Českém ráji. V tomto případě už vám nebude stačit zapsat do adresy *www.ubytovani.cz*, protože se patrně dostanete na server, nabízející ubytování všude. V takovém okamžiku přijde na řadu jeden ze systémů, usnadňující nalezení toho správného serveru. Zmiňujeme se o všech na jednom místě, neboť postupně se stírají rozdíly mezi nimi. Ne ve funkčnosti, ale v to, že servery provozující jednotlivé služby zařazují do svého portfolia i služby ostatní.

Portály, obvykle oborové portály, jsou stránky, které shromažďují a zveřejňují odkazy na jiné servery obvykle podle oborů a zároveň tyto seznamy obohacují o další služby. Pro státní správu je asi nejzajímavějším a nejdůležitějším portálem portál veřejné správy

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

www.portal.gov.cz a ani české portály www.seznam.cz, www.centrum.cz a www.atlas.cz také není třeba zvlášť představovat.

Katalogy ve velmi propracovaném systému shromažďují adresy řady serverů v systému ne nepodobném zlatým stránkám. V takovém katalogu je možné vyhledávat podle kritérií (obvykle podle oboru činnosti, lokality působení apod.) Zcela jistě jste již slyšeli o katalozích katalog.seznam.cz, katalog.centrum.cz a katalog.atlas.cz. Do katalogu si zadávají adresy serverů jejich majitelé a provozovatelé buď bezplatně nebo jako placenou službu. Placené odkazy bývají uživatelům při vyhledávání „předkládány“ na výhodnějších pozicích.

Katalogy jsou při vyhledávání adres serverů pasivní na rozdíl od vyhledávačů. Systémy vyhledávačů skutečně prochází internet a vyhledávají servery a informace na nich. Ty pak velmi inteligentním způsobem indexují a ukládají v obrovských databázích. Ve vyhledávačích lze tudíž najít i informace a adresy serverů, jejichž provozovatelé je nikdy nikam nezapsali. Nejznámějším a dnes největším vyhledávačem je www.google.com, ale velmi kvalitním vyhledávačem je např. i www.jyx.cz.

Chcete-li z vyhledávače získat adresu stránky s informací, na stránce vyhledávače zadáme vyhledávanou frázi. Čím přesnější fráze bude, tím lepší výsledky od vyhledávače dostanete. Fráze „novinky“ vám najde několik miliónů stránek a je velmi nepravděpodobné, že najdete to, co chcete. Pokud frázi upravíte na „novinky v Plzeňském kraji“, počet vyhledaných stránek se výrazně zmenší. A naopak. Je-li seznam nalezených stránek nedostatečný, snižte specifickou dotazu. Zadáme-li frázi, která nám nepřinese požadované výsledky, je potřeba ji změnit.

Další ovládací prvky

Po spuštění prohlížeče umíte již zadat adresu serveru a případně si vyhledat server, jehož přesnou adresu neznáte. Stránku prohlížeč ze serveru přečte i se všemi dalšími potřebnými soubory (obrázky, formátování, scripty...) a zobrazí.

Zobrazení stránek a pohyb v okně

Prohlížeč zobrazuje „průhledem“ část stránky. Některé stránky se do tohoto průhledu vejdou celé, jiné ne. V takovém případě je potřeba tento průhled posouvat. K tomu slouží – stejně jako v jiných programech – posuvníky, které jsou umístěny vpravo pro pohyb vertikální a dole pro pohyb horizontální. Lze použít také šipek na klávesnici a kolečka myši.

K pohybu po aktivních prvcích stránky (formulářové prvky, hypertextové odkazy) lze použít klávesu tabulátor (↹).

Některé stránky mají (především s ohledem na znevýhodněné spoluobčany) nadefinované klávesové zkratky. Je pak na autorovi stránek, aby vhodným způsobem seznámil uživatele „čtenáře“ těchto stránek, jak se po nich lze pohybovat.

Hledání na stránce

Na rozsáhlých stránkách je někdy obtížné najít požadovaný text. Proto prohlížeče nabízí uživatelům funkci „Hledání“ (obvykle je použita klávesová zkratka Ctrl+F). Hledání na stránce a hledání pomocí vyhledávače jsou rozdílné funkce. Zatímco první vyhledává na právě zobrazené stránce, druhá prohledává databáze vyhledávacího serveru.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Kopírování a ukládání dat a souborů

Na webových stránkách mohou být odkazy na různé soubory, které autor dal k dispozici ke stažení. Takové soubory je možné otevřít nebo uložit na disk vašeho počítače. Pokud na soubor ukážete myší a stisknete její levé tlačítko (pravé v případě konfigurace počítače pro leváka), tj. kliknete na něj, prohlížeč vám (podle konfigurace) umožní soubor uložit, otevřít nebo jej rovnou otevře.

Na odkaz můžete také ukázat myší a stisknout její pravé tlačítko (levé v případě... ale to už znáte). V nabídce, která se ukáže, můžete zvolit „uložit soubor“ (nebo podobně pojmenovanou volbu) a prohlížeč vám tento soubor uloží na lokální disk.

Co ale udělat v případě, že chcete na lokální disk uložit zobrazenou stránku? Prohlížeč má většinou možnost takovou stránku uložit (menu Soubor → Uložit), ale výsledek nebývá stoprocentní (stránka je složena z mnoha částí a ne všechny prohlížeče všechny tyto části ukládají). Stránku je možné uložit s maximální možnou přesností s použitím specializovaných programů (např. Adobe Acrobat – www.adobe.com).

Panely

Moderní prohlížeče umožňují zobrazovat několik stránek najednou v několika otevřených panelech (oknech). Díky této vlastnosti je možné si číst jednu stránku v době, kdy se ve druhém panelu stahuje stránka další. Dříve bylo nutné si otevírat prohlížeč několikrát, což bylo nepohodlné, nepřehledné a zbytečně to zatěžovalo počítač.

Pohyb po internetu, hypertextové odkazy

Asi nikomu by se nelíbilo, kdyby po přečtení stránky musel přecházet na další složitým vypisováním adresy další stránky do řádky adresy. Jen si představte, že by někde ve stránce bylo napsáno například „informace o tomto výrobku najdete na stránce [www.neco.cz/\[...\]/stranka.html](http://www.neco.cz/[...]/stranka.html)“ a vy museli tuto adresu opisovat do adresní řádky. Proto existují tzv. hypertextové odkazy, které vám umožňují efektivní pohyb po internetu. Autor stránky pouze onu složitou adresu stránky schová pod nějaký prvek (text, obrázek, tlačítko...) a vy pak jednoduchým kliknutím na tento prvek přejdete na v něm schovanou stránku. Adresa stránky je současně přenesena z hypertextového odkazu do adresní řádky.

Jak ale poznáte, že jsou na stránce hypertextové odkazy? To záleží na autorovi stránek, ale je zvykem, že odkazy jsou poměrně výrazné a ze stránky nějakým způsobem vystupují. Bývají podtržené, mívají jinou barvu než text, bývají odlišeny graficky a téměř vždy mění tvar kurzoru (to znamená, že najedete-li kurzorem na hypertextový odkaz, změní se jeho tvar ze šipky obvykle na „ukazující“ ruku).

Klasickou skupinou hypertextových odkazů bývají na stránkách různá menu, různé nabídky. Stejně obvyklé je využití odkazů pro přechod na stránky s detailními informacemi o různých výrobcích.

Takže, najdu-li na stránce hypertextový odkaz ukazující na stránku s informacemi, které mne zajímají, najedu na něj myší a kliknu myší. Je možné na odkaz také postupně přejít klávesou tabulátor a stisknout Enter.

Aby uživatel mohl použít i cestu zpět, tj. na předchozí stránky, mají prohlížeče k dispozici tlačítko „Zpět“.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Historie

Pohyb uživatele po internetu, tj. seznam navštívených stránek je zapisován a uživatel takový seznam může prohlížet a využít při znovuotevření již jednou navštívené stránky. Může se celkem snadno stát, že navštívíte zajímavý server, a až později zjistíte, že si nepamätujete jeho adresu. Potom stačí najít v historii název serveru nebo název stránky.

Historie se uchovává jen určitou, uživatelem nastavenou, dobu. Obvykle dva až tři týdny. Poté jsou staré záznamy smazány.

Záložky, oblíbené položky

Aby si uživatel nemusel pamatovat názvy serverů a stránek na nich uložených, má možnost si tyto adresy uložit do seznamu záložek, resp. oblíbených stránek – záleží na pojmenování, funkce je stejná. Vytváří si tak svůj vlastní „osobní portál“. Záložky, jejich seznam, nabídku na uložení stránky do seznamu i nabídku na mazání nepotřebných záložek najdete ve stejnojmenném menu.

Domovská stránka

Stránka, kterou prohlížeč zobrazí při spuštění nebo po klepnutí na tlačítko *Domů*. Jako domovská se nastavuje obvykle stránka, kterou uživatel často navštěvuje, tj. stránka firmy, portálu apod.

Zabezpečená komunikace

Prohlížeč se serverem obvykle komunikuje nezabezpečeně, tj. každý, kdo dokáže odposlouchávat komunikace na trase mezi serverem a prohlížečem, si může přečíst veškerá procházející data. To patrně nevádí při prohlížení běžných stránek. Problém by to byl v případě, že uživatel komunikuje s bankou, se státními úřady nebo třeba se zdravotní pojišťovnou. Zkrátka ve všech případech, kdy uživatel přenáší citlivá data, jejichž únik může znamenat ohrožení jeho bezpečnosti a soukromí.

Proto existuje zabezpečená, šifrovaná komunikace. Prohlížeč na jedné straně a server na druhé před přenosem veškerá data zašifruje a po doručení dešifruje. Takže každý, kdo by odposlouchával komunikaci, by získal jen množství nečitelných dat, jejichž dešifrování by zabralo víc času, než je doba jejich využitelnosti.

O tom, zda probíhá komunikace zabezpečeně nebo nezabezpečeně rozhoduje server. Uživatel přepnutí zabezpečení komunikace pozná. Prohlížeč mu tuto skutečnost obvykle oznámí v okamžiku přepínání. Kromě toho se obvykle zobrazuje ve stavovém nebo adresním řádku symbol (např. zamčený zámek).

```
https://www.moje_firma.cz/adresar/podadresar/stranka.html
```

Protokol https oznamuje, že právě využíváme ke komunikaci se serverem zabezpečený protokol http.

Při komunikaci, která vyžaduje zabezpečení by měl uživatel dbát zvýšené opatrnosti a být si vždy jist, že údaje odesílá právě tam, kam chce. Již mnohokrát se stalo, že uživatel, v domnění, že bezpečně odesílá data do banky, je odeslal hackerovi, který s nimi mohl disponovat a ohrozit tak například uživatelův účet.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Elektronická pošta

Elektronická pošta je jednou ze služeb, které jsou poskytovány na internetu. Dá se říci, že funguje podobně, jako pošta klasická. Jen není potřeba poštovních známek a doručovatelek. Stejně jako u klasické pošty odesílatel posílá zprávy adresátovi, také může ke zprávě přiložit dokumenty, také si může nechat vrátit doručenkou. Přidanou hodnotou je velká rychlost a operativnost, nevýhodou je jistá míra nespolehlivosti (v podmínkách naší pošty je však tato nevýhoda velmi relativní).

Poštovní klient

Poštovní klient je program, který umožňuje uživateli poštu napsat, odeslat, přijmout, přečíst. Kromě toho obvykle umožňuje se zprávami dál nějakým způsobem pracovat. Umožňuje je mazat, archivovat, třídit, umožňuje v nich vyhledávat atd.

Webmail

S poštou je možné (u některých poštovních serverů) pracovat prostřednictvím webového rozhraní, prostřednictvím webového prohlížeče. Uživatel tak přímo přistupuje do své schránky, také může psát a odesílat i přijímat a číst poštu. Výhodou je možnost pracovat s poštou všude, kde je přístup k internetu, resp. k síti, na kterou je připojen server. Nevýhodou je obvykle omezená velikost schránky a nutnost mít přístup k internetu v okamžiku, kdy s poštou pracuji. Nemohu si tedy připravit zprávy a ty pak po připojení odeslat. Webmail také nebývá tak komfortní jako poštovní klient.

Při našem semináři jsme si vytvořili schránku na serveru www.seznam.cz, na kterou se dostaneme přes webmail běžící na stejnojmenném serveru. Stačí se přihlásit jménem a heslem.

Vytvoření zprávy

Jak zprávu vytvořit? Jednoduše. Spustíme poštovního klienta, najdeme tlačítko označené jako „Nová zpráva“, „Nový mail“ nebo třeba jen slovem „Nová“. Nebo v prohlížeči po přihlášení ke schránce najdu odkaz, který je označen podobným způsobem. Ve všech případech je uživatel vyzván k zadání základních údajů zprávy, tj. adresáta, věc (subjekt zprávy) a text zprávy.

Adresát

Zadává se e-mailová adresa. Stejně jako v adrese stránky v prohlížeči je vhodné zapisovat adresu naprosto přesně, i když některé servery nejsou citlivé na velikost písmen. V adrese se nesmí vyskytovat některé znaky. Obvykle vynechání mezer dělá uživatelům největší problém. Takže adresa „jana nováková@firma.cz“ je chybně. Nejen že obsahuje diakritiku, ale i mezeru mezi jménem a příjmením. Jak vidíte, e-mailová adresa je tvořena částí před znakem @ (zavináč) a názvem domény za tímto znakem.

Do adresy bývá možné zapisovat více adresátů. Jednotlivé adresy se oddělují mezerou, případně středníkem a mezerou, čárkou a mezerou; některé programy vyžadují mít každého adresáta na zvláštní řádce. Vždy je třeba zjistit, jaký oddělovač program, který chci využít k odesílání pošty, využívá.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Adresát může být označen také jako adresát kopie nebo jako adresát skryté kopie. Používáte-li papírovou korespondenci, pojem „kopie“ zcela jistě znáte. Ale k čemu slouží „skrytá“ nebo „slepá“ kopie? Adresát označený tímto způsobem nebude ve zprávě zapsán, takže ostatní adresáti nebudou vědět, že zpráva byla odeslána na tuto „skrytou“ adresu.

Pozor. Označení všech adresátů jako skrytých může způsobit, že zpráva nebude doručena žádnému nebo jen některým. Některé antispamové systémy vyhodnocují zprávu, ve které není uveden adresát, jako spam. Řešením je adresování zprávy odesílateli (sobě). Antispamový filtr bude spokojený (adresát je vyplněn) a skutečný adresát uvidí jen adresu odesílatele v polích „odesílatel“ i „adresát“.

Subjekt, věc

Označení, popis zprávy. Adresát uvidí tento popis dřív, než se pustí do čtení zprávy. Je proto vhodné si dát práci s nalezením vhodného, tj. stručného a výstižného, popsání obsahu zprávy. Stejně jako je nevhodné veškeré své dokumenty označovat text001.txt až text164.txt je nevhodné zprávy označovat jako „dopis“, „text“, „zpráva“. Adresát jistě ocení, když v subjektu bude například „Vyjádření k projektu toho_a_toho“. Dostává-li velké množství zpráv, bude hned vědět, jestli je daný mail důležitý nebo ne. Na druhou stranu je nevhodné používat dlouhé věty.

A jedna rada na závěr. Zprávy bez uvedeného subjektu mailové servery označí jako spam a chovají se tak k němu. Jinými slovy, nikdy neodesílejte zprávy bez uvedeného subjektu.

Přílohy přílohy

K elektronické zprávě mohou připojit jakýkoliv soubor. V okně, ve kterém připravuji zprávu, bývá tlačítko „Příloha“, „Přiložit soubor“ apod. Po jeho aktivování si může uživatel vybrat na disku svého počítače soubor nebo soubory, které budou během odesílání přiloženy.

Je třeba ale zmínit několik omezení, na které je třeba při přikládání souborů myslet.

Technicky lze skutečně připojit jakýkoliv soubor. Ovšem ne vždy je to vhodné. Jedním z omezení je velikost příloh. Posílat mnohamegabajtové přílohy je krajně nevhodné. Sice schránky bývají velké, přesto přílohy v součtu by neměly být větší než 5–7 MB. Některé servery zprávy s většími přílohami nedoručují.

Druhým omezením je přikládání spustitelných souborů (programy, makro soubory, skripty apod.), které mailové servery často označují za nebezpečné a adresátovi je nedoručí. Navíc řada e-mailových klientů zprávy, obsahující přiložený spustitelný soubor, nepřijme.

Pro odesílání takových souborů je vhodné používání služeb k tomu určených (např.

www.uschovna.cz).

Příjem zprávy

Téměř všechny programy, které slouží pro práci s elektronickou poštou, vám zobrazují seznam doručené pošty (ze zpráv vidíte obvykle odesílatele, čas odeslání a předmět zprávy). Ze seznamu si zprávu vyberete a otevřete (obvykle poklepaním). Před tím, než ji otevřete je vhodné vyhodnotit, jestli zprávu otevírat skutečně chcete. Část doručených zpráv budou spamy a možná i viry (o obou si budeme povídat v další části). Bohužel někteří poštovní klienti bez upozornění spustí škodlivý kód hned při otevření zprávy. Microsoft Outlook Express je přeborníkem, ale ani „dospělý“ Microsoft Outlook z balíku MS Office se nechová

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

o mnoho lépe. Je hodně systémů, které dokáží nebezpečí omezit, ale hlavně uživatel musí být opatrný.

V této souvislosti je potřeba uvést možná další nebezpečí.

1. adresa odesílatele ve zprávě může být falešná – přijde vám zpráva od kolegy, ve které vám posílá odkaz na úžasný server. Celá zpráva je psána anglicky, i když je kolega z Čech. Pravděpodobnost, že vám tuto zprávu poslal on je malá, takže před návštěvou onoho serveru si ověřte, zda vám zprávu poslal skutečně on.
2. zprávu vám skutečně poslal známý, který má ovšem sám zavirovaný počítač. Opět, většina takových zpráv je psána jinou řečí (nejčastěji anglicky). Takže opatrný uživatel má velkou šanci, že jeho počítač zůstane nenakažený. Máte-li nainstalovaný dobrý antivirový program s aktuální virovou databází, je malá pravděpodobnost, že by přes tuto ochranu virus pronikl (zvlášť pokud by se jednalo o virus tuzemský).

Uložení přílohy a práce s ní

Webmail i poštovní klient vám umožňuje nějakým způsobem pracovat s přílohami, které obsahuje doručená zpráva. Obvykle je možné si přílohu prohlédnout přímo otevřením ze zprávy (poklepání na název, ikonu nebo jiný symbol). Případně je možné si přílohu uložit na lokální disk a dál s ní pracovat.

Pouhé otevření ze zprávy nevyžaduje od uživatele žádné další informace. Příloha se sice také uloží na lokální disk, ale do adresáře, který je určen pro dočasné soubory. Poté, co nebude příloha potřebná, systém ji z disku smaže.

Chcete-li s přílohou dál pracovat (upravovat ji), je vhodné, téměř nezbytné, si ji uložit na lokální disk. Během ukládání je uživatel vyzván k zadání cesty, resp. adresáře, kam má být příloha uložena. Je dobré neodklepnout bezmyšlenkovitě nabízenou cestu, ale vždy bezpečně znát místo, kam bude příloha uložena. V opačném případě uživatel obvykle stráví mnoho času hledáním, pátráním a přemýšlením. Systém obvykle nabízí adresář, který nějakým způsobem předurčuje, že do něj budou přílohy ukládány. Například adresář „Dokumenty“.

Zprávy můžeme i přeposílat, na zprávy můžeme odpovídat...

Ukázali jsme si, jak zprávu vytvořit a odeslat, jak ji přijmout i přečíst. Ale co když není zpráva určena pro vás? Nebo co když zpráva je pro vás, ale chcete se o její obsah podělit s někým dalším? Přeposlání je to, co vyřeší tento požadavek. Webmail i mailový klient má kromě tlačítek na odeslání, příjem nebo smazání zprávy i tlačítko na přeposlání zprávy. Vytvoří se nová zpráva, jejíž tělo bude obsahovat přeposílanou zprávu, věc (subjekt) bude doplněna o zkratku „Fw“ (forward) a adresát bude prázdný. Stačí vyplnit adresáta (adresáty) a zprávu odeslat.

Podobně po zvolení „Odpovědět“ bude vytvořena nová zpráva, jejíž tělo bude obsahovat původní zprávu, věc (subjekt) bude doplněna o zkratku „Re“ (reply) a adresátem bude odesílatel původní zprávy.

Ovšem pozor na volbu „Odpovědět všem“. Takovou odpověď dostanou všichni adresáti původní zprávy. A to nemusí být vždy žádoucí.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Mazání zpráv

Zprávu v poštovním klientovi smazat není složité. Stačí ji vybrat a zvolit volbu „Smazat“. To je první pohled. Druhým pohledem už ale zjistíme, že zpráva je obvykle jen přesunuta do koše (pozor, nejedná se o stejný koš, který používá operační systém pro svou potřebu). A ani po smazání koše pošty nebude zpráva smazána definitivně. Je jen označena jako smazaná, přesto dál zabírá na disku místo. Proto je potřeba občas provést údržbu souborů pošty. Údržba se provádí v poštovním klientovi, ovšem v každém jinde.

Microsoft Outlook Express (Soubor → Složka → Zkomprimovat všechny složky)

Microsoft Outlook (Soubor → Složka → Vlastnosti složky → Upřesnit → Komprimovat)

Mozilla Thunderbird (Soubor → Provést údržbu složek)

Mazání ve webmailu funguje podobně, jen nemusíte provádět údržbu souborů pošty (tu obvykle provádí server automaticky). Jen je potřeba občas vysypat koš nebo si nastavit, že jej server vysype během odhlašování.

Bezpečnost a zabezpečení

Nevyžádaná pošta

SPAM – *nevyžádané masově šířené sdělení*, přesně odpovídá svému názvu. Stejně jako dostáváte do schránek řadu letáků a reklam, o které patrně nestojíte, stejně dostáváte nebo budete dostávat mnoho různých nabídek do svých schránek mailových. Dříve se za spam považovala nevyžádaná sdělení reklamní. Postupem času se tímto způsobem začala být rozepisována i sdělení politická apod. Navíc byly spammem, kromě e-mailu, napadeny další služby na internetu (např. ICQ, diskusní fóra).

Rozesílání spamu je u nás protizákonné.

Poštou rozesílané viry

Počítačový virus je program, který v počítači buď přímo škodí nebo uživatele obtěžuje.

Dokáže se bez vědomí uživatele množit a šířit. K tomu využívá média (CD, flash disky, diskety) nebo počítačovou síť, vč. internetu. Poštou přichází viry několika způsoby.

Jednak jako červi, kteří v infikovaném systému získají seznam adres uživatele a sami na tyto adresy rozešlou vlastní kopii e-mailem. Poté, co adresát mail otevře, červ se spustí a infikuje systém. Dále se pak šíří. Tento druh viru je nebezpečný především v tom, že adresátovi přijde zavirovaná zpráva od odesílatele, kterého pravděpodobně zná.

Elektronickou poštou můžete také obdržet virus od odesílatele, kterého neznáte. A to buď ve formě infikované přílohy, infikované části zprávy ve formátu html nebo jako odkaz na virus, který je někde na internetu.

Ve všech případech je ochrana proti virům, které přichází poštou poměrně jednoduchá.

Jednak je nezbytné mít dobrý antivirový program, který kontroluje nejen viry přímo v počítači, ale takový, který kontroluje i příchozí a odchozí poštu (je dobré pokud takový antivirový program umí kontrolovat i další komunikační kanály internetu).

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Dalším nezbytným krokem je používání poštovního klienta, který nespouští automaticky přílohy. Nejlépe, když takový klient umí odhalit potencionální nebezpečí a upozornit na ně. Výborným programem, který splňuje ty to požadavky je Mozilla Thunderbird (www.czilla.cz). Ten kromě velmi kvalitního zabezpečení, velmi spolehlivě odhaluje a odstraňuje spam. Třetím krokem, který ovšem není rozhodně třetím v pořadí důležitosti, je opatrnost a rozvaha při otevírání zpráv, příloh a prohlížení odkazů.

HOAX

Hoax je poplašná nebo zbytečná zpráva, která se šíří poštou a obvykle uživatele varuje před virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí, snaží se ho pobavit apod. Hoax většinou obsahuje i výzvu žádající další rozeslání mezi přátele, příp. na co největší množství dalších adres, proto se někdy označuje také jako řetězový e-mail.

Mnohdy se sami, v dobré víře, podílíme na šíření hoaxu. Hoax není přímo nebezpečný, ale i tak je škodlivý. Obtěžuje příjemce, jejichž schránky zahlcuje, zahlcuje internetové linky, zbytečně zatěžuje servery a některé hoaxy obsahují i nebezpečné rady, které mohou vysloveně ublížit.

Český server, který se touto problematikou zabývá má adresu www.hoax.cz. Před odesláním mailu, který vypadá jako hoax je dobré tento server navštívit a ujistit se.

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA